

Sprog i Norden

Titel: Sproglovgivning under Grønlands Selvstyre
Forfatter: Carl Chr. Olsen
Kilde: Sprog i Norden, 2011, s. 25-30
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

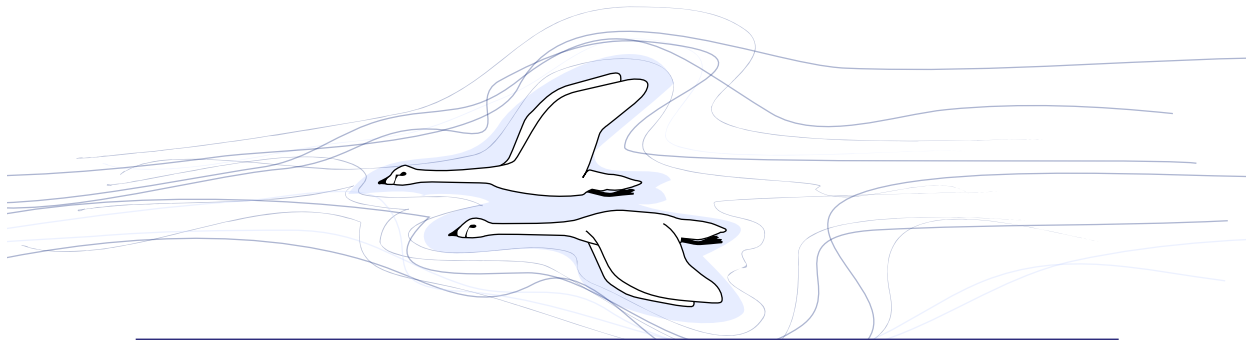
Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Sproglovgivning under Grønlands Selvstyre

Carl Chr. Olsen

Grønlands Selvstyre blev indviet den 21. juni 2009 efter det danske folketings lovgivning om bemyndigelse. Forarbejdet blev påbegyndt fra Grønlands Lands-ting under Grønlands Hjemmestyres selvstyrekommissions anbefalinger. Disse blev så senere viderebearbejdet under den dansk-grønlandske selvstyrekommission med medlemmer fra det danske folketing og det grønlandske landsting. Den dansk-grønlandske selvstyrekommission afgav sin betænkning til Folketin- get og Landstinget, og efter vedtagelsen i begge parlamentariske forsamlinger blev Lov om Grønlands Selvstyre udarbejdet for senere at blive vedtaget af beg- ge. Her beskrives den grønlandske sprogpolitik i selvstyrets regi.

Lov om sprogpolitik

Inatsisartut (Grønlands Parlamentariske Forsamling) vedtog så inatsisartutlov nr. 7 af 19. maj 2010 om sprogpolitik. De to første kapitler siger:

§ 1. Formålet med inatsisartutloven er at sikre klare rammer for landets sprogpoli- tik, herunder om sproglig integration ved at:

- 1) sikre det grønlandske sprog som et komplet og samfundsbærende sprog,
- 2) styrke det grønlandske sprog og udvikling heraf som modersmål og andetsprog,
- 3) imødegå og fjerne de eksisterende sprogbarrierer, så tosprogethed og flersprogethed kan blive en styrke og en rigdom, og
- 4) fremme kontinuitet i sproglig tilegnelse i samfundet for at styrke Grøn- land som et videnssamfund.

§ 2. Sproglig integration er rettet mod 3 hovedgrupper:

- 1) de, der har behov for at lære grønlandsk,
- 2) de, der har behov for at lære dansk eller engelsk

3) de, der har behov for indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold.

Stk. 2. Ved sproglig integration forstås fjernelse af sprogbarrierer og styrkelse af sprogtilgængeligheden for de i stk. 1 nævnte persongrupper med henblik på at forbedre mulighederne for borgernes deltagelse i samfundet og styrkelse af den grønlandske fællesskabsfølelse og identitet.

I lovens § 3 omtales sprogpolitik, og den lyder:

§ 3. Det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland og anvendes i offentlige forhold.

Stk. 2. Det grønlandske sprog består af tre hoveddialekter. Det er de dialekter, der tales i Avanersuaq, Tunu og Kitaa.

Stk. 3. Det danske sprog kan anvendes i offentlige forhold.

Stk. 4. Engelsk og andre fremmedsprog anvendes i det omfang, der er behov derfor.

Sproget før selvstyret

Bemyndigelsesloven om Grønlands hjemmestyre, der blev vedtaget af Folketinget i 1978 og blev realitet i 1979, indeholder i § 9 en præcisering af forholdet mellem det grønlandske sprog og dansk, og loven kan siges at være den første af sin art om det grønlandske sprog. § 9 præciserer, at det grønlandske sprog er hovedsproget i Grønland, at der undervises grundigt i det danske sprog og at begge sprog kan anvendes i lovgivning og administrationen. Denne lov var gældende i Grønland, og gyldigheden var begrænset til dette, da den ikke direkte berører andre politiske enheder i rigsfællesskabet.

Styrken ved denne lovgivning var, at den muliggjorde lovgivning om Grønlands Sprognævn med en efterfølgende bekendtgørelse og lovgivning om Grønlands Stednavnenævn også med en efterfølgende bekendtgørelse. Med oprettelse af disse to institutioner blev det muligt at anvende godkendt grønlandsk sprogbrug og terminologi. Selvom man har kunnet anvende godkendt lovsprog før den tid, har man med § 9-lovgivningen cementeret brug af godkendt sprogbrug. Lovgivning omkring disse to institutioner har været effektiv, når den blev brugt i Grønland, men den forpligtede ikke andre end grønlandske myndigheder. Til trods for at disse love kun er begrænset til Grønland, har det dog gjort, at alle, der beskæftiger sig med disse områder, har pligt til at følge vedtagelserne med hensyn til godkendt sprogbrug og med hensyn til autoriseret navnestof om stednavne i Grønland.

Man har således fulgt den danske navnelov med den bemyndigelse, at navnestof for personnavne blev tillagt Personnavneudvalget i fuld forståelse med

Kirkeministeriet, efter oprettelse af vicebiskopembedet som senere blev biskopembedet. I dag er det Familienministeriet, der er den myndighed, som Personnavneudvalget har dialog med.

Den nye lov om det grønlandske sprog under Grønlands Selvstyre

Kommissionen har påpeget at der er uklarhed omkring to begreber, som var anvendt under hjemmestyreloven, nemlig at der mangler en klar definition af begrebet *grønlandsk som hovedsprog*. Kommissionen mente, at der ikke er belæg for knyttet forpligtelse, når man anvender ordet hovedsprog. Kommissionen mener også, at der arbejdes hen mod at opgradere det grønlandske sprog som det officielle sprog i Grønland. Endvidere har man den opfattelse, at udtrykket *det grønlandske sprog* skal defineres også. Baggrundsarbejdet, der ligger til grund for brug af disse to udtryk, er bl.a. Oqaasiliortut/Grønlands Sprog-nævns sprogpoltiske redegørelse og senere nævnets redegørelse om sproglig integration i Grønland.

Der er udgivet en midtvejsrapport om sprogpoltisk redegørelse og selve redegørelsen med rekkommendationer i forbindelse med den sprogpoltiske redegørelse. Den sprogpoltiske redegørelse indeholder også et juridisk resposum vedrørende spørgsmålet om folkeretlige forpligtelsers betydning.

Arbejdet i arbejdsgruppen for sproglig integration afgav også tre rapporter. Selve rapporten med rekkommendationer; analyse af overgangsperioder fra børneinstitution til folkeskole, fra folkeskole til videre skolegang og uddannelser samt analyse af behovet for sproglærere i Grønland, heri også diskussion om flersprogethed.

I den tid hvor kommissionen har indledt sit arbejde, er der i sprogområdet opnået en bevågenhed blandt grønlændere ikke kun om vedligeholdelse af sproget, men også om behovet for diversitet i sproglig henseende med det grønlandske sprog som omdrejningspunkt.

En realitet er det også at begrebet faglighed egentlig ikke blev taget med i diskussionen, hverken inden for sprogpoltik eller uddannelsespoltik. Når to studerende, en grønlandsksproget og en dansksproget, bliver dimitteret fra Grønlands Seminarium, opstår der det problem, at sproget i den faglige arbejds-situation i skolen ofte er det danske sprog. Der er derfor behov for på sigt at udvikle det grønlandske sprog som komplet sprog, ikke som det er nu, hvor det er et samfundsberende sprog.

Redegørelserne påpegede, at der er behov for gensidighed i flersprogethed: at grønlandsk talende har behov for at lære andre sprog end det grønlandske;

at de dansksprogede har behov for at lære det grønlandske sprog, kultur og historie og samfundsforhold; og at begge grupper har behov for at lære mindst et verdenssprog.

Efter sprogløven

Der bør skelnes mellem selvstyrelovens paragraf om det grønlandske sprog og de motivationer, der står bag denne, og motivationen om at have en sprogpolitik, flersprogethed og sproglig integration.

Trods forskelle i de bevæggrunde man har for at fremhæve det grønlandske sprogs situation, støtter alle forslaget om den grønlandske sproglov, som jo oprindeligt er et forslag om sproglig integration og divisionering mellem sprogpolitik og uddannelsespolitik.

Kommissionens forslag baserer sig på et skift i sprogpolitikken i Grønland, fra at have en meget stærk positionering af det danske til at have en meget høj positionering af det grønlandske sprog efter hjemmestyret. Motivationen bag kommissionens forslag er, på linje med motivationen bag hjemmestyrelovens begrundelser, at det grønlandske sprog er en central del af det grønlandske folks kulturelle identitet, og at det derfor ikke blot bør være landets hovedsprog, men bør være det officielle sprog. Kommissionen har også konstateret, at manglende kundskaber i dansk eller andre fremmedsprog vil forlænge det eksisterende uddannelsesmæssige efterslæb i Grønland, medmindre sprogpolitikken fastlægges med dette for øje.

Kommissionen har drøftet “sproget og dets anvendelse, herunder at borgerne må have mulighed for overalt i riget at anvende sproget dansk i offentlige forhold, samt spørgsmålet om hvorvidt sproget og dets anvendelse kan overføres til de grønlandske myndigheder.” Kommissionen har konstateret, at der ikke er forfatningsmæssige begrænsninger i at overlade det danske sprog og dets anvendelse til selvstyret. Et sådan overladelse kan aftales på bestemte vilkår, fx at sproget reguleres og administreres selvstændigt inden for rammerne af nogle givne principper. Dette beror til dels på den grønlandske selvstyrekommissions ønske om, at Grønland – inden for rammerne af Grønlands selvbestemmelsesret under selvstyre – selv bør fastsætte regelgrundlaget for Grønlands indre styrelse. Dette ønske blev opfyldt af den dansk-grønlandske selvstyrekommission, som formulerede det ovennævnte princip.

Hvad er grønlandsk?

Grønlandsk er det sprog, der er det officielle sprog i Grønland, og som kaldes kalaallit oqaasii eller kalaallisut. Sproget grønlandsk tales af cirka 50.000 mennesker i Grønland. En del af denne gruppe er tosproget med dansk som andet sprog. Grønlandsk består af tre hoveddialekter, nemlig de dialekter, der tales i Avanersuaq, Tunu og Kitaa, og der er adskillige dialektvariationer inden for disse hoveddialekter. Herudover er der et fælles grønlandsk skriftsprog. Det skrevne grønlandsk er standardsproget og er det sprog, som er fælles for alle grønlandsktalende grønlandere. Sproget i den form det nu har, tilhører ikke nogen enkelt dialekt. Det er det sprog, som alle uagtet egen dialekt, anvender i skrift. Derimod er det talte sprog ureguleret, og enhver kan anvende sin egen dialekt i tale.

Summary

After gaining self-government in June 2009 a new language integration policy was introduced in Greenland. The policy states that Greenlandic should be a complete language. It should be developed like a native language and a second language, and that existing language barriers should be prevented and removed, so that bilingualism can promote continuity in language learning in the community to strengthen Greenland as a knowledge-based society. Language integration is aimed at three groups: those who need to learn Greenlandic; those who need to learn Danish or English; and those who need an introduction to Greenlandic culture, history and society. The language policy mentions that the official language in Greenland is Greenlandic and that it is to be used officially, and that Danish can also be used officially, although the concept *Greenlandic as the main language* and the term *the Greenlandic language* need to be defined.